

ΝΟΥΜΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ

ΑΘΗΝΑ Κυριακή 11 του Θεωτή 1906

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αρ

• 1 8. 202

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΨΥΧΑΡΗΣ. Τὸ ταξίδι μου (ὁ πρόλογος τῆς Β' ἐκδόσεως).

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Βαϊτικοὶ ὕμνοι (μετάφραση ἀπὸ τὸ Σανκριτικό),

ΕΡΜΟΝΑΣ. Κριτικὲς ἀναποδιές (Μαργαρίτα Στέφαν - 'Ηύσια).

P. N. PAVOLINI. 'Η «'Αργώ»,

Γ. Ν. ΚΑΡΑΤΖΑΣ. 'Αγιοταφίτικες ἱστορίες - Κρανίου Τόπος.

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ. Θεατρικά ('Η ἀφύπνιση - 'Ο Μαρκήσιος Προλά - Τὸ ξυνὸ Φροῦτο - 'Η Σκιά.)

Η ΑΣΠΡΗ ΓΕΝΙΑ. Δεξιόγν.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Δελμούζος. Τάκης Σαρακινός. Δόγγριν. Θάνατος 'Αθάνατος.

Δ. Π. Τ. Φαινόμενα καὶ Πράγματα ('Απὸ πολλῆς... ταγματάρχης. - Τὸ μοῖρασμα τῆς Μακεδονίας - Τσαγγαρηδες καὶ Βουλευτάδες. - Μανία ἀλήθεια).

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ - ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ - ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ - ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΑΘΜΑΔΙΑΤΙΚΟ - ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΒΑΙΔΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

ΣΤΟΝ ΙΝΤΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΒΑΡΟΥΝΑ

(Ργβιδ 7, 83)

Τὴν ἀγάπη σας κ' ἐσᾶς

Οἱ πολεμάρχοι στὸ νοῦ τους εἶχαν,

'Όταν σιὴ μαλιὰ ἐχρῆθκαν μ' ὄρμη,

Φορῶντας πελέκια πλατεῖα γιὰ σπαθιά,

Βάρουνα κ' 'Ιντρα ἀθάνατοι.

Καὶ τ' ἀσκέρια τῶν ὀχτρεῶν,

Βαρβάρων κι' 'Αριων χαλῶντας τότες,

'Ηρθετε βοηθοὶ τοῦ Σουδάσα, θεοί,

'Εκεῖ ποῦ μαχόνταν στρατοὶ τολμηροὶ

Μὲ τὰ πλωμένα λάβαρα.

Στὸν ἀγῶνα ποῦ ἀγαθὸ

Δὲ συνιροφιάζει, καὶ ποῦ τὸν τρέμουν

'Όσα ζωντανὰ τοῦρανοῦ τῇ λεφκῇ

Κοιτάζουν τῇ λάμπῃ, συμμαχία μ' ἐμᾶς

Βάρουνα κ' 'Ιντρα ἐκάμετε.

Δὲν ξεχώριζε κανεὶς

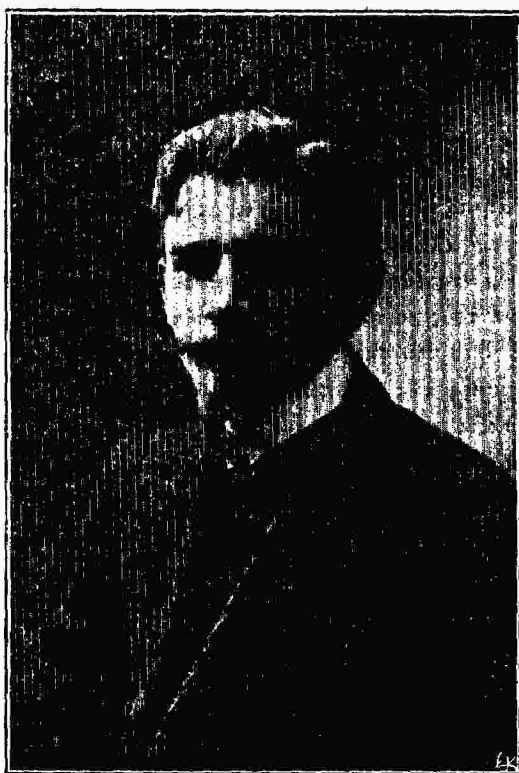
Τῆς γῆς τὲς ἄκρες ἀπὸ τῇ σκόνῃ,

Καὶ στὸν οὐρανὸ τοῦ πολέμου ἡ κραυγὴ

'Ερχότουν τὸ μῖσος τῶν ἀνθρώπων, θεοί,

'Ολόγυρά μου ἐστέκοτον.

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΔΗΜΟΣΤΕΛΗΣ ΖΗΛΟΣ

(Σπήλιος 'Ανδίας)

Κι' ἀκουστές τοῦ φωνητοῦ

Σιμά μου βρέθηκε ἡ δύναμή σας·

Οἱ θανατερὲς σαῖτιές σας, ποῦ νικοῦν

Τὸν ἄτσαλο Μπαίντα, τὸ Σουδάσα βοηθοῦν,

Βάρουνα κ' 'Ιντρα ἀνίκητοι.

Καὶ στῶν Τρίτων τὲς φωνές

Καὶ στές ἐφκές τους, τὲς ἀκοῦς

Εἶχετε ἀνοιχτές· ἐνεργοὶ ἱερουργοὶ

Δειχτήκαν οἱ Τρίτσοι, ὧ θεοὶ τοῦρανοῦ

Βάρουνα κ' 'Ιντρα ἀθάνατοι.

Τῶν πολέμιων καὶ τοχτροῦ

Οἱ κακοσύνες μ' ἐτυραγοῦσαν·

'Όμως τὸ τυχερὸ τῶν δυσῶν μας ἐσεῖς

Στὸ χέρι ἐκρατεῖτε, κ' ἐβοηθήσατε ἐμᾶς

Στὸν πόλεμο τὸν ὕστερο.

Κ' οἱ ἀντιμέτωποι στρατοὶ

Ποῦ πολεμοῦσαν κ' ἐπιθυμοῦσαν

Λάφυρα, κ' οἱ δυὸ σᾶς ἐκράξαν· κ' ἐσεῖς

θεοὶ, τοῦ Σουδάσα λυτρωτές, καὶ βοηθοὶ

Τῶν Τρίτων ἐφανήκετε.

Οἱ ψαλμοὶ τῶν ἱερουργῶν,

Ποῦ ἀντάμα ἐφάγαν, ἀποδειχτήκαν

Ναὶ μεγαλουργοὶ ὧ θεοὶ τὲς φωνές

Τῶν Τρίτων ἀκοῦτε, κ' ἐβοηθήσατε ἐσεῖς

Τὸ ρῆγα μας στὸν πόλεμο·

Σὰν τὸν ἔζωναν οἱ ὀχτροί.

Πλεξουδοφόροι κι' ἀσπροντυμένοι,

Μὲ προσκυνημοὺς μὲ ψαλμοὺς καὶ μ' ἐφκές,

Οἱ Τρίτσοι ἐδοξάσαν τοὺς μεγάλους ἐσᾶς,

Βάρουνα κ' 'Ιντρα ἀθάνατοι.

Στοὺς πολέμους πολεμοῦν

Οἱ πολεμάρχοι, κ' οἱ ἱερουργοὶ

Ψάλλουν τοὺς θεοὺς· μὲ λαμπροὺς ψαλμοὺς

Σᾶς κράξαμε ἀντρείους, καὶ βοηθοὺς καὶ σκε-

[ποὺς

Σᾶς εἶδαμε ἀθάνατοι.

'Ιντρα, Βάρουνα, 'Αριαμάν,

Καὶ Μίτρα, δότε σ' ἐμᾶς λαμπράδα

Δόξες καὶ τιμὲς καὶ τάχλαστο φῶς

Τοῦ οὐράνιου φωστήρα, τοῦ θεοῦ τ' ἀγαθοῦ

Ποῦ σ' ὕμνους μνημονεύεται.

ΒΑΙΔΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ ΣΤΗ ΔΡΥΜΑ

(Ργβ. 10, 146)

'Ω Δρύμα ποῦ γένεσαι

Σὰ θέλεις ἀφαντῇ, λέγε μου

Πῶς τώρα δὲ ρώτησες

Δογγίσια γιὰ τὸ χωριό;

Μὴν ἐσκιάχητες;— 'Αναγαλλιάζεις, Δρύμα,

'Όταν σιὰ πετούμενα

Κρένουν οἱ Τζιτζικες (1)

Γλυκά, καὶ χορέβοντας

Τάντικελάδημα δέχονται

Σὰ σήμαμα τοῦμπαρου.—

Βώδια μοῦ φαίνεται,

Βόσκουν, βλέπω κατοικιά, κι' ἀμάξια ἀκούω

'Απόψε σεργάμενα

Εἶν' ἡ λογγίσια θεά.

Μαβλάει τὸ βῶϊδι του

Κάποιος· καὶ κάποιος πελέκησε

1) 'Αγνώστα πουλιά.

Καὶ κάποιος ἐφώναξε·

Ἔτσι φαντάζεται

Ὅποιος στέκεται τὰ βράδια μετ' ἡ Δούμα,

Μὰ ἡ Δούμα δὲν πεύραξε

Ἀνδρόλο ἀπειράχην.

Συμά της τὰ κοίτηται

Μπορεῖ πάντες ὅσο βούλεται

Καί ποὺς γλυκὺν ὄνειροντας. —

Τῇ Δούμα δόξασα

Τῇ μητέρα τῶν λαφῶν, τῇ μυρωδάτῃ,

Ποῦ τῆς γῆς τὸ γέννημα

Γέβεται ἀκόπιαστα.

(Μετάφραση ἀπὸ τὸ Σανσκριτικό)

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΟΔΙΕΣ

Μαργαρίτα Στέφα. — Γρ. Ξενοπούλου. — Ἀθήναι.

Ἡ «Μαργαρίτα Στέφα» δὲν εἶναι καινούριο βιβλίο. Πρωτοβγήκε στὰ 1893 στὴν Εἰκονογραφημένη Ἑστία. Καὶ γιὰ νὰ τὸ κρίνῃ κανεὶς φωτεινὰ καὶ πλείρια θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ ζετᾷσῃ ὅχι ξεμοναχιασμένο καὶ χωριστὸ μὰ μὰζὶ μετ' ἡ φιλολογία τοῦ καιροῦ του, μετ' ἡς ἰδέες καὶ τοὺς τύπους καὶ τῇ γλώσσᾳ ποὺ συμπλάθανε τὸ γούστο καὶ τῆς ἐποχῆς. Ὁμολογῶ πὺς δὲν ἔχω διαβάσει τὰ βιβλία ποὺ γραφόντανε τότε καὶ ποὺ μόλις τὰ ὀνόματά τους ἔχω ξακουστά. Μὰ συμπεραίνοντας ἀπὸ τὴν κριτικὴν ποὺ εἶχε γράψῃ ὁ Ἀργύρης Ἑρταλιώτης ἴσια ἴσια γιὰ τὴν «Μαργαρίτα Στέφα», ἡ φιλολογία μας—τουλάχιστον τὰ ρομάντσα—εἴταν ἀκόμα τότε βουτηγμένη πατόκορφα στὰ ρομαντικὰ βαλτονέρια. Εἴταν ὅμως καὶ κλασικὴ στὴ μορφή της καὶ ἴσως μάλιστα στὴν ἐσώτερη ψυχὴ της. Γιατὶ τὸ συνταίριασμα τοῦτο τοῦ κλασικοῦ μετ' ὁ ρομαντικὸς δὲν εἶναι τόσο ἀνάποδο καὶ ἀναπάντεχο ποὺ θὰ τὸ λογάριζε κανεὶς ἀνεξέταστα. Μπορεῖ μάλιστα ν' ἀποδειχθῇ πὺς ὁ Ρουσσώ καὶ οἱ νομοθέτες τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 89 καὶ τὰ ἀναρχικὰ ματοκυλίσματα τῆς Τρομάρας εἶναι ἡ «εἰς ἄτοπον ἀπαγωγή» τοῦ γαλλικοῦ κλασικισμοῦ τοῦ 17ου αἰῶνα καὶ ἡ ἐξακολουθήσῃ τῆς πολεμικῆς φιλο-

λογίας τῶν Ἐγκυκλοπαιδικῶν ποὺ ἂν καὶ ἐξωτερικὰ εἰκονοκλαστικὴ—κίβλας ρομαντικὴ κάποτε—κατὰ βάθος ζοῦσε ἀκόμα μετ' ἡ δόγματα καὶ τὴς ἀρχαίς καὶ τὸ μηχανισμό τῆς κλασικῆς Παναγίνης.

Μὰ παραστρέψα. Ἐάνθρωπὸς στὴ Ζακύνθοναίμας. Εἶναι καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὰ πρῶτα ἑλληνικὰ ρομάντσα ποὺ χωρίστηκαν ἀπὸ τὴν στέγην παραδόσῃ γιὰ νὰ πάνε νὰ βροῦνε τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀλήθειαν. Τὸ χῶρισμα ὡς τότε δὲν εἶναι ξεκομμένο καὶ μετ' ὁ δὲν ἀναποφάσιστο καὶ μιὰ διχόγνωμη ἀμαντοσύνη στενοχωρεῖ τὸ συγγραφεὶ στὸν καινούριο τοῦ δρόμο. Εἶναι ἀπραγὸς ἀκόμα καὶ φοβάται νὰ κοιτάξῃ κατὰματα. Κοντοστίκεται καὶ μάλιστα κάποτε κάνει νὰ γυρίσῃ πίσω. Αὐτὸ φανερώνεται ἀρκετὰ στὴν ὑπόθεσιν ποὺ εἶναι βγαλμένη ἀπὸ τὰ παλιὰ καὶ τριμένα καλοῦπια, μὰ παρὰ πάνω ἀπ' ὅλα στὴ γλώσσα ποὺ ἂν καὶ ζωντανὴ καὶ ζουμερὴ στὴν κουβέντα σταφιδιαίνει καὶ ξυλοτριζεῖ καὶ ξεροκομπιάζει στὸ δηγηματικὸ μέρος. Ὁ ἴδιος ὁ κ. Ξενοπούλου μὰς τὸ λέει στὸν Πρόλογόν του πὺς χρειάζεται κανεὶς σήμερον νὰ μεταφράξῃ διαβάζοντας τὴν ἰλλεσινὴ ὑπερκαθαρεύσα ποὺ γράφηκε ἡ «Μαργαρίτα Στέφα». Δὲν ἔχει ἄδικο. Κ' εἶναι αὐτὸ λυπηρὸ γιὰτὶ θὰ τὸ σκοτώσῃ τὸ βιβλίο καὶ γιὰτὶ τὸ βιβλίο ἔχει ἀξία μ' ὅλες τοὺς τίς νεανικῆς ἢ κλασικῆς ἀμαρτίας. Ὁ κ. Ξενοπούλου ξέρει νὰ ζωντανεύῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ξέρει μὲ ποῖο μᾶτι νὰ τοὺς κοιτάξῃ. Οἱ περισσότεροὶ χαρακτήρες του καὶ ὅλες τοὺς σκεδὸν οἱ εἰκόνες εἶναι μελέτες καὶ ἀντιφωγγεῖς τῆς χειροπιαστῆς ζωῆς. Μὲ μιὰ ματιὰ συναρπάζει κάτι ποὺ περνᾷ—κίνημα, φυσιογνωμία, χρῶμα, τοποθεσία, μυρωδιά, κουβέντα, ζουγραφικὸ περίστατικόν—καὶ ἐπειδὴ τὸ θυμάται πιστὰ καὶ τεχνικὰ τὸ ξεστορεῖ, βγάζει ἀπὸ αὐτὸ τύπους οὐσιαστικούς ἢ σκηνῆς τοπικῆς ποὺ ξηγοῦν τὸν ὄργανισμό τῆς κοινωνίας καὶ τὴν ξεχωριστὴν ψυχολογίαν τοῦ νησιοῦ ποὺ περιγράφει. Καὶ τὸ βιβλίο εἶναι παρὰ πάνω ἡθογραφικὸν παρὰ ψυχολογικόν. Γι' αὐτὸ τὸ διαβάσμα του, ἂν καὶ μὰς διασκεδάσει καὶ μὰς ἀποτραβᾷ, δὲ μὰς φέρνει ὅμως νὰ βαθύνουμε τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς καταλάβουμε πὺς μέσα καὶ πὺς ἐξιδιαιτυτά. Κάτι ρηχὸ καὶ λεύτερο, γοργὸ καὶ ἀσυγκράτητο μὰς συνεπαίρνει ὁλοένα καὶ δὲ μὰς ἀφίνει νὰ πολυσταθοῦμε καὶ νὰ χαθοῦμε σὲ λογιζμούς.

Δὲν μπορεῖ κανεὶς ν' ἀπαιτήσῃ ὡς τότε ρομάντσο μετὸ ἀπὸ τεχνίτη 25 χρονῶν. Ἔτσι ποὺ στέκεται ἡ «Μαργαρίτα Στέφα» εἶναι βιβλίο ποὺ ἀνοι-

ξε σερὰ καὶ ποὺ συγγενεῖται μετ' ἡ ζωντανὰ ἔργα τῆς λαϊκῆς ἡθογραφίας. Ἐχὼ διαβάσει ἄλλα πολὺ ἀνώτερα μὰ εἶναι θαρρῶ δικίον νὰ τιμῆσουμε τὸν ξωμάχο ποὺ ἀρπάξε πρῶτος τὸ τσαπὶ νὰ σκεπῇ τὸ λησμοσμένον χωράφι.

Τὰ Ἡλύσια.

Δὲν ξέρω ἂν ὀριμαζοῦν ἀκόμα στὰ Ἡλύσια τὰ χρυσὰ ρῆματα τῶν Ἑσπερίδων. Καμιά μέρα—σάν ἔχω καιρὸ θὰ πάω νὰ δῶ καὶ θὰ σὲς μνησῶ. Γιὰ τὴν ὥρα μὰς στέλνουνε μεταφράσεις ἀπὸ καὶ. Ἐλόγου μου θὰ προτιμοῦσα τὰ δροσερά μῆλα. Τὸ ἴδιο θαρρῶ πὺς συλλογιέται στὰ φυλλοκάρδια του καὶ ὁ φίλος μου Νιρβάνας. Ἀς δοῦμε καὶ τὸ γιὰτὶ.

Ἀρκετὲς μὰς πλημμύρησαν ὡς τὰ τώρα μεταφράσεις. Δὲ λέω πὺς δὲν ἔχουν τὸ καλὸ τους. Μὰ σάν καὶ ὅλα τὰ καλὰ εἶναι καὶ αὐτὸ μερικόν καὶ μέτριον. Τί μπορούμε νὰ μάθουμε σήμερον μετ' ἡ πολλὰ μεταφράσματα τὰ βγαλμένα μετ' ὅσο ζῆλον ἀπ' ὅλα τὰ ξεροπήγαδα τῆς φιλολογίας τῶν αἰώνων; Οὔτε τὸ δέκατο ἀπὸ κεῖνα ποὺ θὰ μάθουμε μεταφράζοντας τὸν ἑαυτὸν μας, τὴ δική μας ψυχὴ. Βοηθοῦν τὰ ξένα; Συχνά. Μὰ ξεστρατώνουνε κάποτε. Πρέπει νὰ ξέρῃ κανεὶς τί καὶ πότε καὶ πὺς νὰ μεταφράσῃ. Νομίζω πὺς ἡ μεταφραστικὴ ὑπερτροφία ζημιώνει τὴ σημερινὴν Ρωμιόσύνην. Μὰ τὸ ζήτημα θὰ μ' ἐςερνε μακριὰ καὶ προτιμῶ νὰ μὴν τὸ ξετᾷσω ἐδῶ καταβαθὰ. Κ' ἔπειτα ὅσοι ρωμιοὶ διαβάζονε—καὶ εἶναι λίγοι—σκεδὸν πάντα ξέρουν καὶ ξένῃ γλώσσᾳ καὶ μπορούν νὰ γνωρίσουν τίς ἄλλες φιλολογίαις ἢ στὸ πρωτότυπο ἢ σὲ ξένες μεταφράσεις ἐτοιμῆς καὶ ἀριστοτεχνικῆς.

Καὶ τουλάχιστον νὰ εἴτανε γραμμένα τὰ Ἡλύσια σὲ γλώσσα τῆς ἀνθρωπίνης! Τὰ περισσότερα μεταφράσματα εἶναι στρεβλωμένα ἀπὸ μιὰ γλώσσα παλαιὰ, ἀνακτωμένη, ἀνυπόφορη. Ἐξαιρῶ τοῦ Νιρβάνας τὴν «Ἀπολογία» ποὺ γράφηκε σὲ κάπως ἡμιλώτερη γλώσσα καὶ ποὺ διαβάζεται διχῶς ἀγαναχτισμῶ.

Ξέρω πὺς ὁ Νιρβάνας ἂν καὶ καλὸς δημοτικιστὴς ἔχει τὴν ἰδέαν πὺς χρειάζομαστε τώρα μιὰ γλώσσα μεταβατικὴν γιὰ νὰ συνθῇσῃ ὁ πολὺς κόσμος καὶ νὰ μὴν ξαφνίζεται μετ' ἡ τολμήματα τῆς ὀρθόδοξης δημοτικῆς. Ἴσως νὰ μὴν ἔχῃ καὶ ὅπως διόλου ἄδικο. Ἴσως νὰ εἶναι ἀνάγκη ν' ἀλλοιωθῇσῃ ποῦ καὶ ποῦ γιὰ νὰ μὴ φαίνεται πὺς δὲν κοτζαζοῦμε πάντα

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΜΟΥ*

(Πρόλογος τῆς δέφευρης ἐκδόσεως)

Ὁ ἥλιος ἀνάτελνε τότες στὴ ζωὴ μου. Ἐνας ἥλιος μοῦ φαινότανε ἡ Ἑλλάδα ὅλη. Μοῦ φώτιζε ὁ ἥλιος τὴν ψυχὴν. Σὰ νὰ τὸν ἔβλεπα πρῶτη φορὰ, ὅταν κατέβηκα στὴν Πόλιν, στὰ Νησιά, στὴν Ἀθήνα. Κι ὡς τότε τὸν ἔβλεπα καὶ ἀπὸ πρῶτα ἐκεῖνον τὸν ἥλιο, τὸν ἔβλεπα καλά. Εἴτανε ὁ ἥλιος ποὺ γνώρισα στὴν Πόλιν παιδί, ἕνας ἥλιος φρέσκος, ὅχι φλογισμένος, ὅπως τονε φαντάζονται πολλοί. Τὴν ἀνοιξή, κάποτε καὶ τὸ καλοκαίρι, στὸ παλιόν μας τὸ σπίτι

* Σημ. τοῦ Νουμά. Πολλοὶ φίλοι μὰς εἶγαν κητῆσαι ἀπὸ κοινὸ νὰ τυπώσουμε στὸ «Νουμά» τὸν ἔξοχο πρόλογόν τῆς Β' ἐκδόσεως τοῦ «Ταξιδίου». Νὰ ποῦ τὸ κάνομε σήμερον γιὰ νὰ τὸν διαβάσουν καὶ οἱ δὲν ἔτυχε νὰ πᾶρουν ἀκόμα τὴν καινούριαν ἐκδόσιν.

τοῦ Γαλατᾶ, στὸ πέτρινον τὸ σπίτι, ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὰ ψηλὰ τὸ παραθύρι. πρῶτ' πρῶτ', τὸν ἔβλεπα τὸν ἥλιο στὸ Μπογάζι, τὸν ἔβλεπα στὰ κύματα μέσα νὰ μπαίνει, νὰ λούζεται στὰ νερά τὰ διαμαντένια, νὰ χρυσῶνι παρὶς τίς κορπούλες, καὶ κάποια παρὰξενή, μυρωδάτη, δροσάτη ἀπαχνιά ποὺ ἀνέβαινε ὡς ἐμένα μετ' ὁ ἀέρα τὸ βελουδένιον, μετ' ὁ περὺνε καὶ μετ' ὁ ξυπνοῦσε. Πρέπει κανεὶς νὰ ζῆσῃε στὰ μέρη μας ἀπὸ μικρὸς, γιὰ νὰ καταλάβῃ, γιὰ νὰ νοιώσῃ, γιὰ νὰ γαπήσῃ ὅλη τὴ γλύκα, ὅλο τὸ νόημα τὸ ἄγνωστο ἄλλου, ποὺ ἔχει τὸ ἀταίριαστο καὶ ἀπλὸ ῥῆμα ξυπνῶ. Ναι, ξυπνᾷς καὶ χαίρεσαι ἀμέσως. Χαίρεσαι τὴ δημιουργίαν, τὴν ὑπαρξήν, χαίρεσαι τὸν οὐρανὸν ποὺ ἰδιοστιγμῆς, ἀμα φέξῃ, ὅλα τὰ πράγματα σου τὰ ξεσκεπάζει, λὲς μάλιστα καὶ πρόθυμος σου τὰ φέρνει ὡς τὰ χεῖλια, σάν ποτὴρ νερό, νὰ πῆς καὶ νὰ νασάνῃς. Γίνεσαι καὶ σὺ δημιουργία, πᾶντες νὰ εἶσαι ἄτομο, χάνεσαι μέσα στὴν Πλάσιν, ὅπως χάνεται στὰ κύματα τὸ κύμα, ὅπως χάνεται τὸ λούλουδο στὸν κάμπο. Στους ἄλλους τόπους ἀργεῖ νὰ ξεμερῶσῃ φιλάργερος ὁ οὐρανός, καὶ ἕνα ἕνα σου τὰ ξεφανερώνει, θοὰ κάποτε καὶ σκόθρα. Στὴν Ἀνατολή καὶ στὴν Ἑλλάδα, μετ' ὁ ὅλα τὰ ξανοίγεις. Κοιτάζεις καὶ ἡ ματιὰ σου ἀρπάζει τὸν κόσμον ἀναπνέει καὶ ἡ ἀνα-

πνοή σου τὸν κόσμον ἀναπνέει.

Κ' ἔτσι, θαρῶντας τὸ θάμα τῆς παντοτινῆς μας φεγγεβολίας, ἔλεγα μέσα μου καὶ γὰρ πὺς δὲ γίνεται, πὺς τὸ ἴδιο φῶς θὰ λάμπῃ καὶ στὸν ἄθροισμα, ἀφοῦ λάμπει στὸν οὐρανόν. Τότες ὅμως κατάλαβα καί ποιο πολὺ περίεργον γνώρισμα τοῦ οὐρανοῦ μας, δηλαδὴ πὺς δὲ φωτίζει καὶ πὺς δὲ φωτίζει ἀπὸ τὸ περίσσιο τὸ φῶς! Ναι, τέτοιος εἶναι ἀλήθεια ὁ οὐρανός ὁ δικός μας. Ὁ ἄλλος οὐρανός, ὁ οὐρανός τῆς Δύσεως, φωτίζει περισσότερον, γιὰτὶ λιγώτερον φέγγει. Φέγγει λιγώτερον καὶ ἔτσι ἔχεις ἀνάγκη νὰ προσέχῃς, καὶ ἀμα προσέχῃς, οὔτε μιστὴ ἀχτίδα δὲ σου ξεφέβγει. Νὰ μὴν ξεχνοῦμε κίβλας πὺς κατὰ ἀχτιδοῦλες κρύφονται κάποτε καὶ σὲ κεῖνα τὰ ποσκότιδα καὶ τὰ ποσέγγια ποὺ δὲν εἶναι μῆτε σκοτάδι μῆτε φῶς. Θέλουνε μᾶτι γυμνασμένο σὲ ἀχτιδοῦλες, νὰ τίς δῇς. Ὁ οὐρανός μας δὲ μὰς γυμνάζει τὸ μᾶτι δὲ βλέπουμε τίποτες, ἐπειδὴ τὰ βλέπουμε ὅλα. Ἐτρεμε, λὲς κάπου ἕνας ποιητὴς, ἔτρεμε μιὰ λαμπίτσα μονάχα, γιὰ νὰ δειξῇ ἀκόμη καλῆτερα τὴ νύχτα τὴ βαθεῖα ποὺ βασίλειε σὲ κεῖνὸ τὸ μέρος. Τέτοιες λαμπίτσες ἐμεῖς δὲν ἀνάρπουμε. Δὲ μάθαμε νὰ παρατηροῦμε τὸ σκοτάδι τὴν καταχνιά δὲν τὴ συνορίζομαστε. Ποῖος θὰ πάῃ τώρα νὰ γυρίσῃ ἂν ἔξαφνα δὲ μισοφαίνεται,